

INTERIM IZVJEŠTAJ 26. februar – 12. mart 2009.

I. IZVRŠNI SAŽETAK

- Dan nakon što je u Parlamentu izglasano skraćenje mandata, 27. januara 2009., Predsjednik države raspisao je parlamentarne izbore za 29. mart 2009. godine. Predsjednik Parlamenta uputio je poziv OSCE/ODIHR-u da nadgleda izbore 28. januara.
- Za izbore 29. marta podneseno je 16 kandidatskih lista. Državna izborna komisija (DIK) potvrdila je svih 16 lista. Ukupno 970 kandidata učestvuje u trci za 81 mjesto u Parlamentu, koji se biraju po sistemu proporcionalne liste. Oko 15 procenata kandidata su žene.
- Predstojeće izbore sprovodi DIK, 21 Opštinska izborna komisija (OIK) i 1 141 Birački odbor (BO). Sva administrativna izborna tijela imaju višestranačke „stalne” sastave, koji će biti prošireni sa ovlašćenim predstavnicima svih registrovanih kandidatskih lista, koji će uživati status punopravnih članova.
- Parlamentarne izbore reguliše sveobuhvatan pravni okvir, koji generalno gledano obezbjeđuje odgovarajuću osnovu za održavanje demokratskih izbora. Ipak, pravni okvir još uvijek treba u potpunosti uskladiti sa Ustavom iz 2007. godine, a ključne preporuke koje je OSCE/ODIHR dao tokom prethodnih izbora ostaju da se implementiraju. Nedavna nastojanja u vezi sa osporavanjem ustavnosti pravnog okvira bila su neuspješna.
- Novi Zakon o Biračkim spiskovima (ZBS) mijenja kriterijume za sticanje prava glasa, time što zahtijeva crnogorsko državljanstvo kao uslov za registraciju birača. Ipak, na osnovu pravnih osporavanja iz 2008. godine, Upravni sud je odlučio da oni koji su trenutno registrovani, a još nijesu dobili crnogorsko državljanstvo, ne mogu biti izbrisani iz spiska. Do 4. marta registrovano je 498 285 birača.
- Izborna kampanja protiče mirno, iako aktivnosti kampanje ostaju trenutno uzdržane. Partije su potpisale Kodeks ponašanja, kao jedan od mehanizama za poboljšanje uslova za održavanje kampanje. Postoje pritužbe o pritisku na radnike u državnom sektoru i studente i OSCE/ODIHR provjerava te tvrdnje.
- Od 2. marta OSCE/ODIHR Misija za posmatranje izbora (EOM) započela je nadgledanje rada šest nacionalnih televizijskih stanica i tri štampana medija.

II. UVOD

Predstojeći parlamentarni izbori održaće se 29. marta 2009. godine. Predsjednik Filip Vujanović raspisao je izbore 27. januara 2009. godine, dan nakon što je Parlament glasao o skraćanju svog mandata. Sljedećeg dana predsjednik Parlamenta Ranko Krivokapić poslao je poziv OSCE/ODIHR-u za nadgledanje izbora. Misija za procjenu potreba (NAM) uspostavljena je u Crnoj Gori u

trajanju od 3. do 5. februara 2009¹ i preporučila je raspoređivanje standardne EOM, koja je stigla 26. februara i zvanično počela sa radom 2. marta. Na čelu OSCE/ODIHR EOM nalazi se g.din Artis Pabriks. OSCE/ODIHR EOM sastoji se od 13-članog glavnog tima koji je baziran u Podgorici i 14 dugoročnih posmatrača, koji dolaze iz 21 države članice.²

Parlamentarni izbori će se održati istovremeno sa lokalnim izborima u četiri opštine – Budvi, Herceg Novom, Nikšiću i Tivtu. OSCE/ODIHR EOM će nadgledati parlamentarne izbore i pratiti lokalne izbore samo u onoj mjeri u kojoj oni mogu uticati na sprovođenje glasanja za Parlament.

III. POLITIČKI KONTEKST

Izbori 29. marta biće prvi parlamentarni izbori koji će se održati nakon usvajanja Ustava 2007.godine. To će biti drugi set parlamentarnih izbora od proglašenja nezavisnosti Crne Gore 2006.

Uopšteno, politička panorama u Crnoj Gori nije se značajnije promijenila od posljednjeg uspostavljanja Misije OSCE/ODIHR 2008. Glavne političke snage na strani vladajuće koalicije ostaju Demokratska partija socijalista (DPS, pod vođstvom premijera Mila Đukanovića) i njihovog partnera, Socijal-demokratske partije (SDP, na čelu sa g.dinom Krivokapićem).

Glavne opozicione partije su se dalje rasparčale, iako su postojali naponi da se sačini jedinstveni blok prije izbora. Nove partije uključuju Novu srpsku demokratiju (NOVA, pod vođstvom Andrije Mandića), koja se izdvojila iz Srpske liste, zatim Demokratski centar (DC, na čelu sa Goranom Batrićevićem), koja se izdvojila iz Pokreta za promjene (PZP, pod vođstvom Nebojše Medojevića). Socijalistička narodna partija (SNP, na čelu sa Srđanom Milićem) ostaje ključna opoziciona partija.

Jedan dio opozicije kritikovao je termin predviđen za održavanje prijevremenih izbora, a nekoliko partija osporavale su pravni okvir³. Neke opozicione partije smatraju da je vlast raspisala izbore zbog očekivane ekonomske krize, dok vladajuća koalicija odgovara da joj je potreban obnovljeni mandat kako bi izvela ključne reforme u vezi sa evropskim integracijama.⁴

IV. IZBORNI SISTEM I PRAVNI OKVIR

Ustav Crne Gore predviđa jednodomni Parlament od 81 poslanika, koji se biraju za četvorogodišnje mandate. Zakon o Izboru odbornika i poslanika (Izborni zakon) predviđa dodjeljivanje mandata na osnovu sistema proporcionalne liste, u okviru jedne sveopšte izborne jedinice. Ipak, pet od ovih mandata su predviđeni za 70 biračkih mjesta naročito utvrđenih za ove izbore od strane Parlamenta; ova biračka mjesta nalaze se u oblastima prevashodno naseljenim Albancima kao etničkom grupom. Ako neka od lista ne uspije da pređe prag od 3 odsto, bilo da je u sveopštoj ili “posebnoj” izbornoj jedinici, glasovi iz te izborne jedinice dodaju se glasovima dobijenim u drugoj izbornoj jedinici. Jednoj listi mogu biti priključeni glasovi u obje izborne jedinice ako je prag pređen u obje. Zakonom je predviđeno da polovina mandata koju je neka od lista osvojila mora biti dodijeljena kandidatima po redosljedju pojavljivanja na listi, dok učesnici mogu dodijeliti drugu polovinu mandata preostalim kandidatima na listi bilo kojim redosljedom. Ovaj mehanizam je zabilježen od strane OSCE/ODIHR u prošlim izvještajima.

¹ Izvještaj NAM može se naći na: http://www.osce.org/documents/odihr/2009/02/36253_en.pdf

² Izvještaji OSCE/ODIHR dostupni su na: <http://www.osce.org/odihr-elections/20443.html>

³ Poslije nezavisnosti Crne Gore i ustavnih reformi koje su uslijedile, parlamentarni izbori trebalo je da budu održani pred kraj 2009. godine.

⁴ Formalna aplikacija za status kandidata EU podnesena je 15. decembra 2008. godine.

Parlamentarne izbore reguliše sveobuhvatan pravni okvir, koji generalno gledano obezbjeđuje odgovarajuću osnovu za održavanje demokratskih izbora. Ipak, pravni okvir još uvijek treba potpuno da se uskladi sa Ustavom iz 2007. godine, a ključne preporuke koje je OSCE/ODIHR dao tokom prethodnih izbora ostaju da se implementiraju. Ustav generalno gledano garantuje fundamentalna politička, građanska i ljudska prava.

Izborni zakon je primarni dio zakonodavstva kojim se uređuju parlamentarni izbori⁵. Prvi put je usvojen 1998. godine a dopunjan više puta, poslednji put 2006. godine. Diskusije o usklađivanju Izbornog zakona sa Ustavom, koji se usvaja dvotrećinskom parlamentarnom većinom, zastale su u parlamentarnoj radnoj grupi, uglavnom zbog neslaganja oko implementacije ustavne odredbe o “autentičnom predstavljanju” nacionalnih manjina u Parlamentu. Trenutni krajnji rok za završetak procesa usklađivanja je oktobar 2009. godine, ali ovo je produžetak prvobitnog roka, koji je bio predviđen za januar 2008.

Pravo da bira i bude biran predviđen je Ustavom za svakog *državljanina* Crne Gore od 18 i starijem od 18 godina, sa barem dvije godine prebivališta u zemlji. Ovakav zahtjev u vezi sa prebivalištem je od značaja. Ipak, Izborni zakon nije usklađen sa Ustavom po ovoj tački, u kojem se navodi da pravo da bira i da bude biran ima *građanin* (građani Savezne republike Jugoslavije i, sledstveno tome, Državne unije Srbije i Crne Gore koji su stalno nastanjeni u Crnoj Gori). Zakon predviđa da glasači koji su privremeno nastanjeni u inostranstvu moraju glasati lično na glasačkom mjestu njihovog poslednjeg prebivališta⁶.

V. IZBORNA ADMINISTRACIJA

Predstojeće izbore sprovodi Državna izborna komisija(DIK), 21 Opštinska izborna komisija (OIK) I oko 1 141 Birački odbor (BO). DIK i OIK se imenuju na četiri godine od strane parlamenta odnosno skupština opština. Međutim, kada se sastav tijela za imenovanje promijeni kroz izbore, dosadašnja praksa bila je da se nanovo izaberu relevantne komisije. Birački odbori se imenuju od strane OIK ne manje od osam dana prije dana održavanja izbora.

Sva izborna administrativna tijela imaju ‘stalni’ sastav koji uključuje barem dva člana koja nominuju najveće opozicione partije u Parlamentu i svakoj od skupština opština. Oni takođe imaju tzv. ‘prošireni’ sastav, koji uključuje jednog ovlašćenog predstavnika iz svake od prijavljenih izbornih lista⁷. Ovi ovlašćeni predstavnici pridružuju se Državnoj i Opštinskim izbornim komisijama od 14. marta, a Biračkim odborima od 24. marta; svi učestvuju kao punopravni članovi u glasanju.

Od raspisivanja izbora 27. januara do 12. marta, DIK je održala šest sjednica, koje su bile otvorene za posmatrače. Do danas, DIK je donosila odluke u vezi sa registrovanjem kandidata i štampanjem glasačkih listića i javno objavila broj registrovanih birača na nivoima opština i biračkih mjesta. DIK je obavijestila OSCE/ODIHR EOM da će u dogledno vrijeme usvojiti propise o radu biračkih odbora.

⁵ Ostali relevantni zakoni uključuju Zakon o političkim partijama (2004), Zakon o finansiranju političkih partija (2008), Zakon o biračkim spiskovima (2008), Zakon o javnim okupljanjima (2005), Krivični zakonik (2004), Zakon o upravnom postupku (2003), Zakon o ustavnom sudu (2008), različiti zakoni o medijima i emitovanju, kao i odluke i propisi Državne izborne komisije.

⁶ Član 10 Zakona o registrima prebivališta i boravišta zahtijeva uključivanje u registar prebivališta crnogorskih državljanina koji su nastanjeni u inostranstvu.

⁷ DIK ima 11 „stalnih“ članova, OIK imaju 7, a BO 5.

VI. REGISTRACIJA BIRAČA

Zakon o Biračkim spiskovima (ZBS) iz 2008. godine predviđa da crnogorski *državljeni* treba da budu registrovani za glasanje na izborima. ZBS iz 2000. godine dao je ovo pravo *građanima*. Međutim, Zakon iz 2008. godine nije predviđao pravljenje novih biračkih spiskova, ostavljajući pojedince koji su trenutno registrovani a koji nijesu još uvijek dobili crnogorsko državljanstvo. Po usvajanju novog ZBS, u četiri opštine počeli su brisati ljude koji nijesu bili dobili crnogorsko državljanstvo, što je dovelo do podnošenja više individualnih žalbi Upravnom sudu. U svim slučajevima, Sud je usvojio žalbe na osnovu toga što ZBS izričito ne predviđa brisanje već postojećih unosa. OSCE/ODIHR EOM je obaviještena da su svi pobrisani unosi obnovljeni od strane opština. Ipak, podrazumijeva se da novi ZBS zahtijeva da novi unosi budu crnogorski *državljeni*.

Birači sa pravom glasa su automatski uključeni u birački spisak, na osnovu informacija iz opštinskih ogranaka Ministarstva unutrašnjih poslova i građanskih registracionih podataka. Postoji 21 zaseban birački spisak, koje održavaju opštinske izvršne vlasti. Ovi spiskovi se objedinjuju u centralnu bazu podataka za izbore, koju održava Ministarstvo za informaciono društvo.⁸ Ovo Ministarstvo nema ovlašćenja da dopunjava podatke koje dobija od opštinskih vlasti. Građani mogu provjeravati svoje podatke u opštinskim kancelarijama, na veb sajtu, ili korištenjem sistema koji omogućava pristup preko mobilne telefonske mreže.

4. marta, dan nakon zatvaranja spiskova, Ministarstvo je objavilo da je 498 285 birača registrovano, što predstavlja povećanje za oko 1,6 odsto u odnosu na predsjedničke izbore u aprilu 2008. godine. Zahtjevi za izmjenama podnošeni su opštinskim vlastima, sa pravom na žalbu Glavnom administratoru lokalne uprave. Zahtjevi za izmjenama u spisku poslije 4. marta podnose se direktno Glavnom administratoru. Na sve odluke može se uputiti žalba Upravnom sudu. Izmjene biračkog spiska ne mogu se vršiti u roku od 10 dana do izbora. U vezi sa ovim pitanjem bilo je nekoliko prigovora odnosno žalbi.

VII. REGISTRACIJA KANDIDATA

Političke partije mogu se prijaviti da učestvuju na izborima odvojeno ili u koaliciji na osnovu izborne (kandidatske) liste. Grupe građana mogu takođe podnijeti izborne liste. Sve izborne liste moraju biti podržane potpisima 1 procenta biračkog tijela (4 904 potpisa za ove izbore). Član 43 Izbornog zakona navodi da “političke partije ili grupe građana koje predstavljaju Albance u Crnoj Gori” treba da podnesu listu sa 1 000 potpisa birača. Nije moguće nadmetati se na parlamentarnim izborima kao nezavisni kandidat.

Sve veće partije učestvuju na ovim izborima. Ukupno 10 partija i 6 koalicija su podnijele liste prije krajnjeg roka 4. marta. Dokumenta koje je podnijela Partija demokratskog prosperiteta (PDP) sadržali su određene greške i propuste pa je DIK dala toj partiji 48 sati da ispravi nedostatke, kako je predviđeno zakonom. Lista je ponovo podnesena od strane te partije u zakonom predviđenom roku i odobrena je od strane DIK.

Ukupno 970 kandidata nadmetaće se za 81 mjesto u Parlamentu. Oko 15 procenata kandidata su žene. 11. marta Komisija žrijebanjem utvrdila redosljed po kojem će se 16 izbornih lista pojaviti na glasačkom listiću. Ovaj redosljed, zajedno sa imenima svih kandidata, biće istaknut na svim biračkim mjestima.

⁸

Ranije je centralnu bazu podataka nadgledao Sekretarijat za razvoj.

VIII. KAMPANJA

Vladajuće partije DPS i SDP ostaju u koaliciji, uz pridružene Hrvatsku građansku inicijativu (HGI) i Bošnjačku stranku (BS) pod parolom „Evropska Crna Gora - Milo Đukanović“. DC, koji su se razdvojili od PzP, ušli su u koaliciju sa Liberalnom partijom (LP) da se bore za glasove kao koalicija „Za drugačiju Crnu Goru“. NOVA će se kandidovati odvojeno od nove Srpske nacionalne liste (SNL), koalicije koju čine Stranka srpskih radikala (SSR) i Stranka srpskih narodnjaka (SSN). SNP će nastupiti na izborima posebno. Takođe, Crnogorski komunisti, nova Stranka penzionera i invalida (SPI) i koalicija između Narodne stranke (NS) i Demokratske srpske stranke (DSS) će učestvovati. Registrovane su i četiri partije i dvije koalicije koje su proizašle iz nacionalnih manjinskih grupa. Stoga, ukupno 24 stranke, posebno ili u koaliciji, će se nadmetati na ovim izborima.

Kodeks ponašanja za kampanju koji je pripremila NVO Centar za demokratsku tranziciju (CDT) je potpisan 27. februara, od strane svih izbornih kandidata, uz izuzetak Stanke srpskih radikala (koalicioni partner SNL-a). Potpisnici su se javno obavezali da poštuju principe demokratskih izbora sa naznačenim ciljem „daljeg poboljšanja principa fer igre i demokratije“.

Novi Zakon o finansiranju političkih partija je donijet u julu 2008. godine. Ovo je stvorilo novi sistem državne subvencije u kojem stranke primaju sumu od 0,15 odsto državnog budžeta za svoje kampanje; 20 odsto ovog iznosa (1 360 000 EUR) se dijeli jednako između svih registrovanih kandidata. To će rezultirati u početnim sredstvima od oko 17 000 EUR za svaku stranku ili koaliciju. Ostalih 80 odsto sredstava se dodjeljuje nakon izbora proporcionalno broju mandata koji će kandidati dobiti. Pored toga, novi zakon određuje uslove za dobijanje privatnih doprinosa za fondove kampanje. Određeni broj partija saopštile su OSCE/ODIHR EOM da taj novi režim smanjuje iznos sredstava koji su u početku na raspolaganju kandidatima. Pored toga, NOVA je saopštila OSCE/ODIHR EOM-u da se ta stranka susreće sa značajnim preprekama u podizanju privatnih donacija, jer su poslovna preduzeća oprezna kad je u pitanju doprinos partijama iz opozicije.

Iako je kampanja primjetna, ipak tek treba da krene punim korakom. Politički skupovi kampanje većih partija i koalicija odvijaju se sporadično širom zemlje. Posmatrači OSCE/ODIHR EOM izvještavaju da se kampanje fokusiraju na lokalna pitanja koja se tiču opština u kojima se događaji odvijaju. Politički skupovi obično privlače između 50 i 250 ljudi. Politički skupovi manjinskih partija nijesu primijećeni. Kampanja od-vrata-do-vrata je takođe izgleda uobičajena. Opšta atmosfera kampanje je mirna.

Neke stranke, naročito „Evropska Crna Gora“, NOVA, PzP, SNL i SNP, takođe imaju reklame u novinama. U glavnom gradu, vizuelne reklame u obliku bilborda primarno koriste „Evropska Crna Gora“ i NOVA, sa nekoliko bilborda koalicije „Za drugačiju Crnu Goru“ i Srpske nacionalne liste. Opozicione stranke nastavljaju da negativno komentarišu o prihodima koje je DPS primio za iznajmljivanje svojih zgrada Vladi. Novi Zakon o državnoj svojini donijet je krajem februara, ali se neće primjenjivati prije izbora.

Programski, većina stranaka favorizuju Evropske integracije, ali mnoge ostaju protiv ulaska Crne Gore u NATO. Pitanje priznanja nezavisnosti Kosova izgleda da nije jedna od tema kampanje. Kao i na prethodnim izborima, opozicione stranke tvrde da su razni radnici u državnom sektoru i studenti navodno zastrašeni od strane vladajuće DPS da glasaju za tu koaliciju. Nedavni izvještaj iz vijesti o tome da su nastavnici pod pritiskom, rezultirao je time da Ministarstvo obrazovanja izda

pismo svim obrazovnim institucijama, u kome naglašava da su takve radnje nelegalne i da će se u takvim slučajevima preduzeti potrebne mjere. OSCE/ODIHR EOM prati ove navode.

IX. MEDIJI

Medijsko okruženje u Crnoj Gori je različito, uključuje i javne i privatne servise, i brojna novinska izdanja koji su generalno na raspolaganju u cijeloj zemlji. Prema izvještaju predstavnika OSCE za Slobodu medija od novembra 2008. godine, „postoji visoki stepen medijskog pluralizma u zemlji, kako u smislu količine medijskih izdanja tako i različitih pogleda koji su prezentovani“⁹. U isto vrijeme, izvještaj naglašava neke neriješene slabosti, poput degradiranja kompetencije i autonomije regulatora medijskog servisa, neriješene slučajeve nasilja nad medijskim radnicima i neproporcionalno visoke kazne kod slučajeva klevetanja.

Televizija je, nadaleko, najvažniji oblik medija u kontekstu ovih izbora. Crnogorski nacionalni javni servis, Radio Televizija Crne Gore (RTCG), sastoji se od dva TV i dva radio kanala. Novi zakon o javnom servisu, donijet u decembru 2008. godine, promijenio je način finansiranja RTCG. Umjesto naplaćivanja takse za korišćenje svim građanima, javni servis prima automatski transfer iz godišnjeg državnog budžeta (1,2 odsto). Novi sistem ima za cilj poboljšanje teške finansijske situacije RTCG i, ako se pravilno implementira, treba da učini da ta agencija bude finansijski i politički nezavisnija od vlade. U prethodnom sistemu, Vlada bi odlučivala po ad-hoc osnovi da li da pokriva ili ne pokriva redovne finansijske manjke RTCG.

Zakon o izborima sadrži detaljne propise za medije tokom predizborne kampanje; između ostalog, on predviđa i slobodno i plaćeno vrijeme emitovanja i prostor u novinama za kampanju pod jednakim uslovima za sve učesnike tokom kampanje. Kao dodatak ovim odredbama, Savjet RTCG (koji nadgleda rad javnog servisa) usvojio je pravila o pokrivanju kampanje 10. februara, u granicama pravnog vremenskog okvira. Ova pravila obezbjeđuju 30 minuta besplatnog emitovanja za svaku registrovanu političku partiju/koaliciju, koji će se emitovati svakog dana poslije 18h, dva besplatna izvještaja od 5 minuta sa skupova učesnika, jedan izvještaj od 10 minuta o završnim skupovima i četiri televizijske debate između 16 registrovanih učesnika uživo. Redosljed pojavljivanja u besplatnim programima emitovanja i debatama svih registrovanih političkih tijela odlučan je ždrijebanjem koje je sprovedeno u DIK, 11. marta.

Mediji su počeli da emituju programe kampanje i debate kandidata. 2. marta, OSCE/ODIHR EOM započela je monitoring medijske pokrivenosti kampanje, koji uključuje 6 nacionalnih TV stanica i tri dnevne novine.¹⁰ Početni uvidi pokazuju da su svega tri učesnika su kupili vrijeme emitovanja između 18 i 24h: „Evropska Crna Gora“, NOVA i koalicija „Za drugačiju Crnu Goru“.

X. PRIGOVORI I ŽALBE

Slučajevi u vezi sa zakonitošću i ustavnošću pravnog izbornog okvira, spadaju u nadležnost Ustavnog suda. Zakon o Ustavnom sudu ne predviđa vremenski okvir za razmatranje tih prigovora kod ovog suda, mada je sud informisao OSCE/ODIHR EOM da, u praksi, ovakve žalbe će biti saslušane prije zakazanih izbora. Prema ovom sudu, ne postoji pravni mehanizam koji bi doveo u pitanje legitimnost izbornog procesa ili njegov krajnji rezultat.

⁹ Predstavnik OSCE za slobodu medija, „Stanje medijske slobode u Crnoj Gori“, 13. novembar 2008.godine, http://www.osce.org/documents/rfm/2008/11/34890_en.pdf

¹⁰ TV – javni servis: RTCG1; privatne: TV IN, Pink M, NTV Montena, MBC i Atlas. Novine: *Vijesti*, *Dan i Pobjeda*.

U julu 2008. godine, SNP je podnio žalbu kojom se dovodi u pitanje ustavnost novog Zakona o biračkim spiskovima iz 2008. godine Ustavnom sudu. Oni su tvrdili da je taj zakon, koji se odnosi na izborni sistem, trebalo donijeti dvotrećinskom parlamentarnom većinom a ne prostom većinom. Sud je odbio ovu žalbu na temelju činjenice da zakon ne reguliše izborni sistem, nego samo reguliše način sprovođenja prava glasa.

U decembru 2008. i januaru 2009. godine, SNP je podnio tri tužbe Ustavnom sudu: 1) osporavanje ustavnosti produženja krajnjeg roka za usklađivanje Izbornog zakona; 2) osporavanje ustavnosti Izbornog zakona (što je podržala SPI), i 3) osporavanje ustavnosti pet mandata za posebnu biračku jedinicu, koje je odredio parlament (ovu poslednju tužbu takođe je uložilo i Srpski nacionalni savjet). 12. marta, sud je odbio sva tri slučaja; u prva dva, ocijenio je da nema nadležnost, a treći je odbijen zbog sadržaja.

Izborni zakon definiše opšte procedure za prigovore na odluke, radnje i neaktivnost izborne administracije. Prigovore prvo razmatra izborna komisija višeg stepena, gdje Ustavni sud ima konačnu nadležnost. Vremenski okvir za podnošenje i razmatranje prigovora utvrđuje Izborni zakon i Zakon o Ustavnom sudu. Period od 24 časa za razmatranje prigovora i tužbi od strane izbornih komisija, kao i za podnošenje žalbi u vezi sa izborima Ustavnom sudu je naročito kratak i može biti nedovoljan da obezbijedi odgovarajući postupak u svim slučajevima. Štaviše, iako DIK izvještava da primjenjuje osnovne principe pravovremenog postupka u obradi prigovora, ovi postupci nijesu navedeni u Izbornom zakonu niti u pravilima o postupcima DIK. Od raspisivanja izbora, DIK i Ustavni sud nijesu primili nijedan prigovor koji se tiče izborne administracije.

Prema DIK, prigovori u vezi sa medijima i pitanjima kampanje i njenog finansiranja regulišu drugi pravni okviri i njima se ne bavi DIK. Izgleda da postoji konfuzija među sagovornicima u vezi sa mehanizmima prigovora koji se primjenjuju u takvim slučajevima. Krivični prekršaji u vezi sa izborima u nadležnosti su Ministarstva inostranih poslova i Državnog tužioca i presudu izriču osnovni sudovi. Do sada nije bilo prijave slučajeva ove vrste OSCE/ODIHR EOM.

XI. OSTALE AKTIVNOSTI OSCE/ODIHR EOM

OSCE/ODIHR EOM stigla je u Crnu Goru 26. februara i zvanično je počela sa radom u Podgorici 2. marta¹¹. EOM je dalje nastavio sa raspoređivanjem 14 dugoročnih posmatrača širom zemlje 6. marta. Šef misije se susreo sa predsjednikom Parlamenta, ministrom spoljnih poslova i predsjedavajućim DIK, drugim državnim zvaničnicima i predstavnicima mnogih političkih partija i koalicija koje učestvuju u ovim izborima. OSCE/ODIHR EOM je uspostavila redovne kontakte sa izbornim administrativnim tijelima, glavnim političkim partijama/koalicijama i diplomatskom zajednicom, uključujući OSCE Misiju za Crnu Goru. Susrela se i sa grupama građanskog društva, medijima i drugim sagovornicima. OSCE/ODIHR je uputila zahtjev državama članicama OSCE da kandiduju 100 kratkoročnih posmatrača za dan izbora.

¹¹ Izjave za štampu OSCE/ODIHR EOM mogu se naći na: http://www.osce.org/odihr-elections/item_1_36553.html